

Veckans växt v. 34 2007

Stormhattar, *Aconitum* sp.

Stormhattar tillhör ranunkelfamiljen och är nära släkt med riddarsporrar. Till samma familj hör även julrosor, vintergäck, klematis, akleja och rutor.

Släktet *Aconitum* med sina ca 300 arter finns i den tempererade zonen på norra halvklotet. Stormhatt kallas *Akoniton* resp *Aconitus* i klassisk grekisk resp romersk litteratur. Herkules hämtade enligt mytologin upp underjordens vakthund Kerberus från sin grotta på berget Akonitos. Från de droppar från den ursinniga hundens fradga som föll ner på marken växte de första stormhattarna upp.

Stormhattar är synnerligen giftiga växter, särskilt roten. De har använts för avlivning - vilket understryks av namn som vargbane, tigerdöd och lusedöd - och inom medicinen som en komponent i bedövningsmedel.

Blommornas unika form har gett upphov till många folkliga namn, flera med anknytning till hatt eller mössa, som biskopsmössa, blåhatt, blåhätta, drottninghatt, fågelhatt, gubbhatt, Järvsöluvor, munkhätta, polskehatt, påfågelhatt, påvemössa, rackarehatt, stormhatt och väderhatt. Stormhattar har också kallats blåsko, blåtoffel och rackaretofflor. Om det övre kronbladlika hyllebladet, "hjälm", lyfts av blir två långskaftade honungsgömmen synliga. De har gett upphov till namn som blåduvor, frun i schäsen, flickan i båten, häst och vagn, venusvagn och änglavagn. [BILD]

I Sverige är den nordiska stormhatten, *Aconitum lycoctonum* ssp *septentrionale*, tämligen vanlig i fjällbjörksskog, bäckraviner, på rasbranter och högörtängar. Den äkta stormhatten, *A. napellus* har mörkt blå blommor, finns i trädgårdar men är mer sällsynt som förvildad. Ett flertal sorter finns, bland de blåblommiga också 'Album', vitblommande, samt 'Carneum' med rosaaktiga blommor. Den vanligast förekommande stormhatten i våra trädgårdar, på ödetorp och som förvildad är troligen trädgårdsstormhatten, *A. x cammarum*. Blommorna är mörkvioletta, ljusblå eller blåvita. Stjälk och blomskaft är nästintill kala medan de hos den äkta stormhatten är håriga. 'Bicolor' är en mycket gammal sort med blåvita blommor. En annan äldre sort är 'Spark's variety', som har ametistblå blommor i en något löst förgrenad blomställning och ett rankigt växtsätt.

Stormhattar är i allmänhet robusta och upprättväxande. Planthöjden varierar från ca 60 cm till ca 250 cm. De är anspråkslösa växter, utmärkta som snittblommor, men vill helst stå ostörda på en fuktig

växtplats utan gassande sol. Den lämpligaste tidpunkten för delning eller omflyttning är sent på hösten.

Text och foto: Anita Ireholm